

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ในการสร้างตำบลน่าอยู่ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ผู้ศึกษามุ่งศึกษาว่า ทำไมชุมชนตำบลอุโมงค์สามารถจัดการตนเองและพัฒนาจนเป็นต้นแบบของตำบลน่าอยู่ และส่งผลต่อชุมชนตำบลอุโมงค์อย่างไรบ้าง โดยมีรายละเอียดวิธีการศึกษา ดังนี้

3.1 แบบการวิจัย

การศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ในการสร้างตำบลน่าอยู่ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research methodology) โดยใช้วิธีกรณีศึกษา (Case Study) เป็นแบบในการวิจัย เนื่องจากเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีขอบเขตอย่างชัดเจนสามารถศึกษาอย่างเจาะลึก และสมบูรณ์ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และอธิบายด้วยการพรรณนาแสดงรายละเอียดพร้อมทั้งบริบทอย่างสมบูรณ์ เพื่อแสดงถึงขั้นตอน วิธีหรือกระบวนการจัดการความรู้ ในการจัดการตนเองของชุมชนตำบลอุโมงค์ จนนำไปสู่การพัฒนาเป็นชุมชนตำบลน่าอยู่ต้นแบบ และปัจจัยของชุมชนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การสื่อสาร การมีส่วนร่วม และการพัฒนาคน เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเป็นชุมชนตำบลน่าอยู่หรือไม่ อย่างไร และผลที่ได้ของชุมชนตำบลอุโมงค์จากการพัฒนาเป็นชุมชนตำบลน่าอยู่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางสำหรับชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ นำสู่การพัฒนาเป็นชุมชนตำบลต่อไป

3.2 เกณฑ์การเลือกกรณีศึกษา

ผู้ศึกษาพิจารณาคัดเลือกชุมชนตำบลอุโมงค์ เป็นกรณีศึกษาทั้งนี้เพราะผู้ศึกษาเล็งเห็นว่าชุมชนตำบลอุโมงค์เป็นชุมชนที่น่าสนใจเป็นพิเศษ มีแนวทางการจัดการความรู้ชุมชนจนสามารถ

พัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบชุมชนตำบลน่ายู่ มีแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ 24 แห่ง ปัจจุบันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเครือข่ายกว่า 20 แห่ง และมีแนวโน้มในการเพิ่มขึ้นของเครือข่ายในอนาคตผู้ศึกษาจึงสนใจอยากรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของชุมชนตำบลอุโมงค์ แนวทางการจัดการความรู้ของชุมชน ตลอดจนปัจจัยต่างๆของชุมชนตำบลอุโมงค์ที่เอื้อต่อการพัฒนาเป็นชุมชนตำบลน่ายู่ต้นแบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการขับเคลื่อนสู่ชุมชนตำบลน่ายู่ต่อไป

3.3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก และเกณฑ์การเลือก

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการศึกษาให้ทราบว่า ทำไมชุมชนตำบลอุโมงค์สามารถจัดการตนเองและพัฒนาจนเป็นต้นแบบของตำบลน่ายู่และส่งผลต่อชุมชนตำบลอุโมงค์อย่างไรบ้าง เพื่อเป็นการค้นหาคำตอบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา นอกจากนี้ผู้ศึกษาจะทำการค้นหา/ศึกษาจากหลักฐานเอกสารต่างๆประกอบไปด้วยแล้ว ผู้ศึกษาจะได้ทำการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่ม/บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลแก่ผู้ศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 การกำหนดข้อมูลและแหล่งข้อมูล

คำถามการวิจัย	ข้อมูลที่ต้องการ	ผู้ให้ข้อมูลหลัก
บริบทของชุมชนตำบลอุโมงค์เป็นอย่างไร	1. โครงสร้างของสังคมตำบลอุโมงค์ 2. ระบบเศรษฐกิจของชุมชน 3. ค่านิยมและความเชื่อ 4. ทุนทางสังคม 5. ที่มา/โครงสร้าง/การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ฯ	- ผู้นำชุมชน ทั้ง 11 หมู่บ้าน - คณะทำงาน/ตัวแทนแหล่งเรียนรู้
ชุมชน ตำบลอุโมงค์มีรูปแบบ/กระบวนการจัดการความรู้ชุมชนตนเองอย่างไร - มีวิธีหรือกระบวนการเผยแพร่ความรู้ระหว่างกันอย่างไร - ใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ใดบ้างที่จะนำไปสู่เป้าหมายของชุมชนร่วมกัน	1. วิสัยทัศน์/เป้าหมายของชุมชน 2. วิธีการที่ซึ่งให้ได้ว่าของเป้าหมายร่วมกันของชุมชนตำบลอุโมงค์ 3. วิธีหรือกระบวนการที่ชุมชนใช้ในการสื่อสารแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน	- ผู้นำชุมชน ทั้ง 11 หมู่บ้าน - ตัวแทนแหล่งเรียนรู้จำนวน 10 แห่ง จากแหล่งเรียนรู้ 24 แห่ง

ตารางที่ 3.1 การกำหนดข้อมูลและแหล่งข้อมูล (ต่อ)

คำถามการวิจัย	ข้อมูลที่ต้องการ	ผู้ให้ข้อมูลหลัก
- รูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนตำบลอุโมงค์มีความสอดคล้องกับโมเดลปลาหรือไม่	4. เครื่องมือที่ชุมชนใช้ในกระบวนการ/ขั้นตอนการสื่อสารแลกเปลี่ยน/ถ่ายทอด/และเผยแพร่ความรู้ระหว่างกัน	
หลักการบริหารจัดการตนเองของชุมชนตำบลอุโมงค์ ทั้ง 4 ด้านส่งผลต่อการจัดการความรู้ของชุมชนหรือไม่ อย่างไร	1. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลอุโมงค์ 2. กิจกรรมที่เป็นการสนับสนุนหลักการบริหารจัดการดังกล่าว 3. ความร่วมมือของคนในชุมชนต่อการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว	- ตัวแทนผู้บริหารเทศบาลตำบลอุโมงค์
ปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการขับเคลื่อนให้ชุมชนตำบลอุโมงค์ได้รับการพัฒนาจนเป็นชุมชนน่าอยู่ต้นแบบ อะไรคือปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนให้ชุมชนตำบลอุโมงค์เป็นตำบลน่าอยู่	1. โครงสร้างทั่วไปของชุมชนตำบลอุโมงค์ ได้แก่ - อุปกรณ์การสื่อสารภายในชุมชน - การจัดตั้งกลุ่มต่างๆภายในชุมชน - โครงการพัฒนาชุมชน - ประเพณี/วัฒนธรรมของชุมชน 2. ช่องทางการสื่อสารที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน 3. ความร่วมมือภายในชุมชนตำบลอุโมงค์ ทั้งคนในชุมชน ผู้นำ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4. กระบวนการ/วิธีการในการพัฒนาคนภายในชุมชน	- ตัวแทนแหล่งเรียนรู้จำนวน 10 แห่ง จากแหล่งเรียนรู้ 24 แห่ง
ผลที่ชุมชนตำบลอุโมงค์ได้รับจากการพัฒนาเป็นชุมชนตำบลน่าอยู่ เป็นอย่างไร ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ย้อนหลัง 5 ปี	1. การเปลี่ยนแปลงของชุมชนตำบลอุโมงค์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเปรียบเทียบ ในช่วงปี 2552-2556	- คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลอุโมงค์ - ผู้นำชุมชน ทั้ง 11 หมู่บ้าน

ตารางที่ 3.2 การกำหนดผู้ให้ข้อมูล และการเลือกผู้ให้ข้อมูล

ประเภทผู้ให้ข้อมูล	จำนวน ทั้งหมด	จำนวน ที่เลือก	เกณฑ์ที่ใช้ในการเลือก
แกนนำชุมชนทั้ง 11 หมู่บ้าน	11 คน	11 คน	ดำรงตำแหน่ง กำนัน/ผญบ.
ตัวแทนแหล่งเรียนรู้ 24 แหล่ง	24 แหล่ง	10 คน	ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้ากลุ่ม/ สมาชิกแหล่งเรียนรู้ แหล่งละ 1 คน
คณะผู้บริหารเทศบาลตำบล อุโมงค์	5 คน	1 คน	ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ตำบลอุโมงค์หรือรองนายก เทศมนตรี
รวม	59	22 คน	

3.4 แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.4.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก
- (2) ศึกษาจากเอกสาร ดังต่อไปนี้
 - แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลอุโมงค์
 - โครงการพัฒนาพลังเครือข่ายสู่การขับเคลื่อนตำบลน่าอยู่
 - โครงสร้างคณะกรรมการบริหารโครงการฯ

3.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- (1) แบบสัมภาษณ์

ที่สร้างมาจากแนวคำถามการวิจัย เกี่ยวกับบริบทของชุมชนตำบลอุโมงค์ กระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนตำบลอุโมงค์ เทียบเคียงกับการจัดการความรู้แบบจำลอง ปลายุ และปัจจัยของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนเป็นชุมชนตำบลน่าอยู่ ได้แก่ โครงสร้าง บริบทของชุมชน การสื่อสาร พฤติกรรม วัฒนธรรม การมีส่วนร่วม และการพัฒนาคนในชุมชน รวมถึงผลที่ได้จากการพัฒนาเป็นชุมชนตำบลน่าอยู่มีการเปลี่ยนแปลง ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมอย่างไรบ้าง

โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ชุด สำหรับแกนนำชุมชน 11 หมู่บ้าน
ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนของสมาชิกแหล่งเรียนรู้ 10 แหล่ง แบบ
สัมภาษณ์แบ่งตามตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับบริบทของชุมชนตำบลอุโมงค์ ได้แก่

- โครงสร้างของสังคมตำบลอุโมงค์
- ระบบเศรษฐกิจของชุมชน
- ค่านิยมและความเชื่อ
- ทูทางสังคม
- ที่มา โครงสร้างศูนย์ฯ แหล่งเรียนรู้ 10 แหล่ง

แบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ ได้แก่

- วิสัยทัศน์/เป้าหมายของชุมชน
- วิธีการที่ซึ่งให้ได้มาของเป้าหมายร่วมกันของชุมชนตำบลอุโมงค์
- วิธีหรือกระบวนการที่ชุมชนใช้ในการสื่อสารแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอด

ความรู้ระหว่างกัน

- เครื่องมือที่ชุมชนใช้ในกระบวนการ/ขั้นตอนการสื่อสารแลกเปลี่ยน/

ถ่ายทอด/และเผยแพร่ความรู้ระหว่างกัน

- แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลอุโมงค์/หลักการบริหารจัดการตนเองของ

เทศบาลตำบลอุโมงค์

- กิจกรรมที่เป็นการสนับสนุนหลักการบริหารจัดการดังกล่าว
- ความร่วมมือของคนในชุมชนต่อการขับเคลื่อนนโยบาย

แบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อต่อการประสบความสำเร็จ ได้แก่

- โครงสร้างทั่วไปของชุมชนตำบลอุโมงค์
- ช่องทางการสื่อสารที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน
- ความร่วมมือภายในชุมชนตำบลอุโมงค์ ทั้งคนในชุมชน ผู้นำ และองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น

- กระบวนการ/วิธีการในการพัฒนาคนภายในชุมชน

แบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 4 เกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการพัฒนาเป็นชุมชนตำบล

นาอยู่

- การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในช่วง ปี 2552–

ปัจจุบัน

3.5 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พร้อมไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ความ
ให้ความหมาย ถอดความจากบทสัมภาษณ์ การสังเกต แยกหมวดหมู่ ตรวจสอบความถูกต้อง
เก็บข้อมูลเพิ่มเติม วิเคราะห์หาข้อสรุป

3.6 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัย

ในงานวิจัยนี้จะใช้วิธีการในการตรวจสอบความถูกต้องของการพรรณาปรากฏการณ์ที่
เกิดขึ้น การตีความหมาย วิเคราะห์ จึงจะใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data
Triangulation)ด้านวิธีการ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป (methodological triangulation)
ได้แก่ วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร เช่น ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสังเกตควบคู่ไป
กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารอื่นๆประกอบด้วย และนำเอาข้อมูล
กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ (Members check)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved